

De efemere bloem van de tijd
La efímera flor del tiempo

Gedichten - *Poemas*

Germain Droogenbroodt

Illustraties – *Ilustraciones*

SATISH GUPTA

Omslag - *Portada*

LO CH'ING

Spaanse versie in samenwerking
met de auteur:

RAFAEL CARCELÉN GARCÍA

POËZIE

De efemere bloem van de tijd - *La efímera flor del tiempo*

Poëzie van: Germain Droogenbroodt

© Germain Droogenbroodt en

POINT vzw, Rekkemsestraat 167, B-8510 Marke en

POINT International, "Ithaca", Apdo.125,

E-03590 Altea (Alicante) España.

<http://www.point-editions.com>

Omslag: Lo Ch'ing

Tekeningen: Satish Gupta

ISBN-NUMMER : 9789490347369

EAN : 9789490347369

D/2016/4229/1

NUR 306

De POINT-uitgave verschijnt eenmaal per jaar.

Een abonnement, boek met harde kaft, kost 17€, port inbegrepen.

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INTRODUCTIE

HET WAARNEMEN VAN DE EFEMERE GLOED

*Van een honderdjarige boom,
heb ik de bloesems van één dag gezien.*

Antonio Porchia

Niemand anders dan Paul Celan hechtte zo een groot belang aan de stilte om de zin van de woorden in het gedicht terug te vinden. Een stilte die hem, na één van de meest traumatische ervaringen van de mensheid, de Joodse uitroeiing, ruimte en tijd gaf in zijn gedichten. Ruimte voor een overvloedige diepzinnigheid, een vernieuwende lyrische stijl, die voldoende tijd biedt voor innerlijke meditatie. Het is een gegeven dat Germain Droogenbroodt niet alleen perfect assimileert maar ook verrijkt heeft met het legaat van de taoïstische, hindoeïstische en boeddhistische tradities die hij in zijn werk doet samenvloeien. “De stilte herstellen/met woorden van licht” vraagt hij ons in het gedicht *Gloed*. Zijn poëzie die van deze stelling uitgaat, richt zich tot een voortdurende verruiming, verplicht ons de tijd te nemen om onze zintuigen te verscherpen en om na te denken. Want het gedicht, beweert Paul Celan en Germain Droogenbroodt bevestigt het, is altijd onderweg naar een open ruimte, leeg en vrij, waar het uiteindelijk “het verbindende vindt en zoals het gedicht, naar de ontmoeting voert”, zoals Paul Celan in zijn dankrede ter gelegenheid van de uitreiking van de Georg-Büchner-Preis in 1960 formuleerde.

En waarom Celan?, zal de lezer zich afvragen. Niet alleen omdat hij een doorlopende aanwezigheid kent in alle poëzie van Germain Droogenbroodt, maar ook omdat de titel van deze poëziebundel een vers van hem is en het eerste gedicht *Morgenster* ons aan herinnert. In die bloem van de tijd, waarmee de dageraad zich opent en zich met zijn stralendste gelaat aan ons vertoont, ervaren we in haar efemeer aroma de vluchtigheid van de tijd. Het is vooral deze thematiek en toon die terug te vinden is in het eerste deel van dit boek. Een andere motivatie onthult ons de verborgen aspecten van het gedicht:

*Van het woord /de sluier lichten
zonder het gedicht / te ontsluiëren.*

In het eerste deel van deze bundel vinden wij de orakelachtige stijl en de typische kenmerken van Droogenbroodt's poëzie, de beknoptheid en een rijke inhoud, die ook in de beste

gedichten van zijn voorgaande bundels, “de Weg” en “In de stroom van de tijd” zijn stijl typeert. Het zijn beelden die ons herinneren aan de onherroepelijke vluchtigheid van de tijd: die van de wolken of van de bliksemflits. Hij doet dit op een schijnbaar minder verwacht moment, bij het begin van het ochtendgloren, om een sterkere sensatie van contrast bij de lezer te bewerkstelligen. Het is vaak ook het moment waarop het gedicht verrijst met zijn aarzelings, zoals het zich langzaam openen van een bloem. Maar in zijn poëzie is de bloem steeds een aanwijzer, een signaal van iets dat ons lijkt te verwijzen naar een verder dan het zichtbare, naar meer licht, naar méér dan de eenvoudige aaneenschakeling van lettertekens die ieder vers vormen. Een deel van de bundel laat ons ook enkele penseelstreken zien van ironie in de stijl van de Duitse dichter Reiner Kunze zoals het gedicht *Productiviteit* of van zijn gevoelens van onbehagen en het aan de kaak stellen van de wereld waarin wij leven in onder andere gedichten zoals *Zicht uit mijn raam 's morgens* of *Fukushima*.

Reizen, het tweede deel van het boek, is bijzonder representatief door de waarde, de rijkdom en het gevoel dat wordt bewerkstelligd door de reizen van een nomadische dichter die de hele wereld bereist. Typerende plaatsen voor Germain Droogenbroodt zijn onder andere het Comomeer (Italië), Ronda (Spanje), Nessebar (Bulgarije), de Ganges (India) om er maar enkele te noemen en die een onuitwisbaar spoor in het oeuvre van de dichter hebben nagelaten. Deze unieke, eenmalige landschappen vormen het lyrisch weefsel dat zich als een natuurgetrouw kleed uitstrekt, wijze ervaringen, die ons zozeer verrijken. Na de rustige en vredige gevarieerde landschappen en het licht van de vorige gedichten komen wij in het laatste deel van het boek *Reflecties* terug bij de filosofische thematiek die zo wezenlijk is voor deze dichter (poëzie, rede, geloof, herinnering, geluk, stilte, dood). Dit vanuit een minder zwaar en geconcentreerd perspectief. De beknoptheid en de beelden refereren hier naar de haiku, ernstig en meditatief, die zo karakteristiek zijn voor het eerste deel.

De suggestieve tekeningen van Satish Gupta, hindoe, schilder, langjarige vriend en eveneens dichter, illustreren en verrijken de thematiek van het boek. Het is ook niet de eerste keer dat zij samenwerken. Zo zijn de tekeningen die hij voor de poëziebundel “de Weg” van zijn Vlaamse vriend maakte onvergetelijk.

Tijdens zijn poëtische loopbaan heeft Germain Droogenbroodt meermaals een poëtische brug naar de beeldende kunst en de muziek geslagen. Binnenkort verschijnt trouwens in Japan een viertalige uitgave met honderd haiku van Germain Droogenbroodt met prachtige kalligrafie van de Japanse dichteres Taeko Uemura alsook met illustraties van Satish Gupta. De lezer zal ook in deze bundel de typische stem van de dichter herkennen, een wereld waar natuur, lyrisme en meditatie een persoonlijk en karakteristiek territorium vormen die zo kenmerkend zijn in zijn korte, memorabele gedichten. Tegelijk ervaart de lezer ook enkele significante bewegingen die zich in zijn voorgaande poëziebundel reeds aankondigden: enerzijds een taalgebruik rijk aan affectie en emotie en anderzijds een preponderantie van de vluchtigheid en de dood als kruisende assen van het geheel. Het lijkt mij niet toevallig dat belangrijke gedichten uit elk deel van het boek zo expliciet hierop betrekking hebben: *Oud echtpaar*, *Dodenverbranding aan de Ganges* en *Sterven*, titel van de 3 laatste gedichten van het boek.

Dat Droogenbroodt ook vertaler en uitgever van buitenlandse poëzie is blijkt uit de aanwezigheid van enkele constante verwijzingen in de verzen van zijn werk: Celan, Lao Tse, Kunze, Rifka, Faverey. Met een knipoog voeg ik Hugo Mujica hier aan toe, wiens lectuur de afgelopen jaren de dichter heeft gestimuleerd, alsmede de poëzie vol contrasten van Idea Vilariño uit Uruguay of de spirituele muziek van Arvo Pärt.

Ik concludeer als herinnering en hommage aan de recent overleden Yves Bonnefoy (ook een referentiekader van onze dichter) met enkele woorden van de Franse dichter die mij erg geschikt lijken om deze bundel te vergezellen en die Germain Droogenbroodt ongetwijfeld zal onderschrijven: “Een echt gedicht is niet de vaststelling, die dan niet filosofisch zou zijn, van een gecontroleerde gedachte en als wezenlijk erkend. Het is veeleer een zo centrale plaats van de geest te hebben bereikt, dat een teveel aan wegen er van uitgaat opdat de verkenning ervan in het geschrevene zelf mogelijk zou worden; en het is aan de lezer, vriend van de tekst, om die potentialiteiten te bezoeken, wat in de kern ervan als conclusie lijkt, plots kan verschijnen als een ogenblik van een complexere ervaring”. Deze ervaring zou ik graag aan de lezer willen meegeven die zich nu in de gedichten zal verdiepen met de zekerheid dat hij er ook iets wezenlijks van zichzelf in terug zal vinden.

Rafael Carcelén

INTRODUCCIÓN

PERCIBIR EL EFÍMERO FULGOR

*De un árbol de cien años,
he mirado las flores, de un día”*

Antonio Porchia

Nadie como Paul Celan llevó tan lejos la importancia del silencio para reencontrar el sentido de las palabras en el poema. En su caso, después de una de las experiencias más traumáticas para la humanidad con el exterminio judío. Un silencio que le otorga espacio y tiempo a sus versos. Espacio para una densidad saturada de lirismo renovado y tiempo suficiente para la íntima meditación. Una lección que Germain Droogenbroodt no sólo asimilará a la perfección sino que la enriquecerá con el legado de las tradiciones taoísta, hindú o budista que congrega en su obra. “Restaurar el silencio/ con palabras de luz”, nos pide Germain Droogenbroodt en su poema *Fulgor*. Su poesía, desde esa retracción que se dirige al ensanchamiento continuo, nos obliga a detenernos, agudizar los sentidos y meditar. Porque el poema, añadió Celan y lo ratifica Germain, está siempre en camino hacia un espacio abierto, vacío y libre, donde al final “encuentro lo que une y lo que lleva al encuentro”, dice en su discurso *El Meridiano*, de 1960.

¿Y por qué Celan?, se preguntará el lector. No sólo por ser un referente y una presencia continua en toda la poesía de Germain Droogenbroodt. Además, en este libro, el título proviene de un verso suyo. Y su primer poema, *Estrella del alba*, así nos lo recuerda. Esa flor del tiempo en la que al abrirse el día, y mientras despliega su rostro más radiante, ya percibimos su efímero aroma que nos impregna de fugacidad. Y que marcará la temática y el tono sobre todo de la primera sección del libro. La otra motivación, lo dice el poemilla previo, nos remitirá a los entresijos del poema en sí, en ese empeño por “Descorrer el velo/ de la palabra/ sin desvelar/ el poema”.

Con el tono oracular y la densa brevedad de sus mejores poemas de *El camino* o *En la corriente del tiempo*, en esta primera sección encontraremos infinitud de

imágenes que nos transmiten esa idea de fugacidad irreparable que el paso del tiempo conlleva: las de las nubes o el relámpago son aquí premonitorias. Y lo hace en el instante aparentemente menos apropiado, en el inicio del amanecer, para generar una fuerte sensación de contraste en el lector. Momento también en el que surge el poema, con toda su vacilación y ese lento ir abriéndose al mundo como una flor. Aunque en el caso del poema, su flor siempre se nos muestre como un indicador, una señal de algo que parece remitirnos a un más allá, a más luz que la del simple encadenamiento de caracteres que conforman cada verso. Una sección que nos deja algunas pinceladas de su veta irónica al estilo de Kunze en poemas como *Productividad* o su malestar y denuncia del mundo en el que vivimos en *Vista desde mi ventana por la mañana* o *Fukushima*, entre otros.

Viajar, segunda sección del libro, es muy representativo del valor, la riqueza y el sentido que los viajes le aportan a un poeta nómada que se mueve por todo el mundo. Lugares emblemáticos para el poeta como el Lago de Como (Italia), Ronda, Nessebar (Bulgaria) o el río Ganges (India), entre tantos otros, dejan una huella indeleble en su sentir y conforman, con esos paisajes únicos e irrepetibles, todo ese tejido lírico que se extiende como alfombra natural donde se irán alojando esas sabias experiencias que tanto nos enriquecen.

Tras el remanso apacible de los variados paisajes y la luz de los poemas anteriores, con *Reflexiones* -última sección del libro- regresamos a la temática filosófica tan intrínseca en Germain (poesía, razón, fe, recuerdos, felicidad, silencio, muerte) aunque desde una perspectiva menos grave y concentrada. La brevedad y las imágenes aquí nos remiten antes a la poética del haiku que a la del poema grave y meditativo más propio de la primera sección.

Los sugerentes grabados de Satish Gupta, pintor hindú, amigo de Droogenbroodt y poeta él mismo, ilustran y enriquecen la temática del libro. Ni es la primera vez que ambos colaboran en un proyecto conjunto (sus grabados para *El camino* son inolvidables). Se publicará en Japón un poemario con 100 haikus del poeta flamenco en 4 lenguas, ilustrados por Gupta, con caligrafía de la poeta japonesa Taeko Uemura. Germain Droogenbroodt no ha dejado de tender puentes a lo largo de su trayectoria con

espacios contiguos al de la poesía: pintura, escultura o música. El lector, acabado el libro, reconoce la voz del poeta y ese mundo donde naturaleza, lirismo y pensamiento conforman un territorio personal y característico en el que conviven tantos de sus breves poemas memorables. Pero también percibe algunos movimientos significativos que ya se anunciaban en su libro anterior: por un lado, un lenguaje que va ganando en capacidad afectiva y emotiva y, por otro, una preponderancia de la fugacidad y la muerte como ejes transversales del conjunto. No me parece casual, en este sentido, que importantes poemas de cada sección se refieran a ella de modo tan explícito: *Vieja pareja*, *Cremación en el Ganges* y *Morir*, los últimos del libro.

Ya he mencionado la presencia en estos versos de algunas referencias constantes en su obra (Celan, Lao Tse, Kunze, Rifka, Favery, etc.). Añadiré a ellos el guiño en el libro a Hugo Mújica, cuya lectura tanto le ha estimulado en los últimos años, la poesía llena de contrastes de la uruguaya Idea Vilariño o la música espiritual de Arvo Pärt. Y concluyo recordando y homenajeando al recientemente fallecido Yves Bonnefoy (otro referente para nuestro poeta), rescatando unas palabras suyas muy oportunas para acompañar a este poemario y que, no me cabe duda, segro que las suscribe Germain Droogenbroodt:

“Un verdadero poema no es la constatación, que no sería entonces filosófica, de un pensamiento controlado y tenido como esencial. Es más bien haber alcanzado un lugar del espíritu tan central, que demasiados caminos parten de él para que la exploración sea posible en la escritura misma; y le corresponde al lector, amigo del texto, visitar esas virtualidades, del seno de las cuales lo que parecía conclusión puede aparecer de pronto como un momento en una experiencia más compleja”.

A esa experiencia me gustaría remitir al lector que ahora ya sí ha de adentrarse en los poemas, con la certeza de que hallará en ellos algo esencial de sí mismo.

Rafael Carcelén

De efemere bloem

van de tijd

La efímera flor del tiempo

DICHTEN

*Van het woord
de sluier lichten
zonder het gedicht
te ontsluiëren.*

ESCRIBIR POESÍA

*Descorrer el velo
de la palabra
sin desvelar
el poema*

ESTRELLA DEL ALBA

Oh flor del tiempo

Paul Celan

La estrella del alba
que ha sido oscurecida por fuentes turbias
se refleja un instante en el rojo matinal

luego desaparece
con los sueños disipados de la noche

prendido por la luz
se abre el día

efímera flor
del tiempo.

MORGENSTER

O Blume der Zeit

Paul Celan

De morgenster
die zich aan duistere bronnen beneveld heeft
weerspiegelt zich nog even in het ochtendrood

verdwijnt dan
met de vergane dromen van de nacht

aangefakkeld door het licht
ontluikt de dag

efemere bloem
van de tijd.

AMANECER

Silencio roto.
Hileras de niebla. Fragmentos
del sueño.

Sobre los árboles
todavía las huellas.

Amanecer
el silencio roto
de la noche.

DAGERAAD

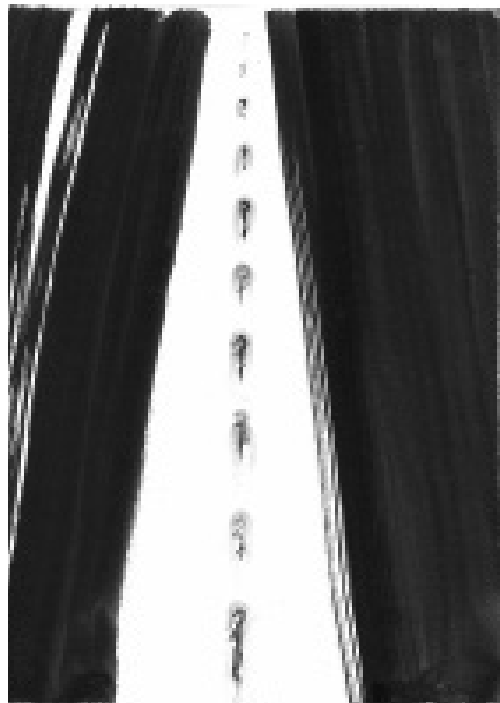
Gebroken stilte.
Nevelslierten. Fragmenten
van de droom.

Op de bomen
nog de sporen.

Dageraad
de gebroken stilte
van de nacht.

PREGUNTA

Cómo, igual que el amanecer,
romper la oscuridad de la noche
la duda sobre sí o no hallar
el camino hacia un más allá
hacia el esclarecimiento
hacia más luz.

VRAAG

Hoe de dageraad gelijk
te doorbreken het duister van de nacht
de twijfel omtrent het al dan niet vinden
van de weg naar een verder
naar de herkenning
naar meer licht.

SEÑAL LUMINOSA

a Raquel Lanseros

En los ojos
un asomo de la luna

una brisa suave
como una palabra a veces

un gesto de la mano
o un abrazo

un atisbo de luz
cosas del corazón.

LICHTTEKEN

voor Raquel Lanseros

In het oog
een schijn van maanlicht

een zachte bries
zoals een woord soms

een handgebaar
of een omhelzing

een glimp van licht
dingen voor het hart.

El alba desvela
lo que la noche oculta

el árbol solo ofrece sus anillos anuales
en agonía

como el cristal de hielo se ilumina al sol
brilla un instante
luego muere.

De dageraad onthult
wat de nacht verbergt

de boom geeft zijn jaarringen pas prijs
in agonie

zoals ijskristal oplicht in de zon
heel even schittert
dan sterft.

PENUMBRA DE DÍA

Como a veces duda el sol
entre ir o venir

también duda la felicidad a veces
y no sabe muy bien adónde ir

si hacia el alba
o hacia la noche.

DAGSCHEMERING

Zoals de zon soms weifelt
tussen komen of gaan

zo weifelt soms ook het geluk
en weet het niet goed waarheen

naar dageraad
of naar nacht.